

Mälestusi saksa sunnitöölaagrist

1944. a. 9. juuni varahommikul tungisid sissiliikud okupandid Mahu vallas Tammi külas Nigulas Lokotari tallu, kus mõned olid nõukogude partisanid Bernard Kentem ja Aleksander Suits. Hargnes hing, kus, võideldes sissetungijate vastu, kangesid seltsimehed Lokotar, Kentem ja Suits. Talu perenaine Aino Lokotar peksti surmakuks.

Samal päeval kell 3 p. l. arreteeriti mind Mahu vallas Aseri asunduses koos 13-aastase Evi Masik'aga ja tema vanematega. Minu isa Hans Masik'ut, kes oli sel ajal üle 60-aasta vana, ja täiesti haige, peksti kumminuiaga ja siis käsutati meid autosse ning sõit algas Kiviõli vangilaagrisse.

Seal paigutati meid igauhte erikongi. Järgmisel päeval algas ülekuulamine õudsete vestapo piinade tähe all, mis kestis 3. juunini. Piinamismeetodid olid neil mitmesugused: peksmine, sörmeküünte kangutamine, põlveltega torkimine, põletamine, luude purdmine jne.

3. juuli õhtul laaditi meid 13 vangiga vagu-
lisse ja sõit läks Tallinna Keskvanglasse. Meile öeldi aga, et läheme Tallinna koh-
usse. Jõudsin Tallinna järgmisel hommi-
kul.

Tajudes oma vältimatut hukkamist asu-
d hiterlased hävitama omi ohvreid. Igal
õl viidi autokoormatena inimesi maha-
sõnisele.

17. juuli 1944 oli minu vanglaelus üks ju-
bedaim päev, mida ial ei unusta. Varahom-
mikul algas vanglahoovis kiire askeldus.
Visates vargeid pilke läbi trellitatud akna
nägime, et keset hoovi ehitati midagi. Sel-
gus, et see oli võllas. Maasse oli löödud 2
posti kuuc-
kuni seitsmemeetrilise vahe-
maaga. Peal oli põikpuu, mille küljes rip-
pus alla neli silmusega nõõri. Nüüd tehti
kongide uksed lahti ja vangid aeti välja
„demonstratsioonile“. Neli käed naudus
meest toodi võlla alla. Nad kõik olid noo-
red ja astusid julgelt lavale, kus neil põl-
vede ümber kinni seoti ja silmused kaela
heideti. Peale poomist rippusid laibad veel
mitu tundi teiste kannatajate hirmutami-
seks võllas.

Et Tallinna Keskvanglas tol ajal kinni-
peetavate arv ulatus mitme tuhandeni, ke-
da ei jõutud tappa, sest Punaarmee oli lä-
henemas, siis asuti nende Saksamaale saat-
misele.

1. septembri hilisõhtul jõudsin Stutthofi
karistuslaagrisse. Laagri maaala oli väga
suur piiratud tiheda okastraatiga, mille
oli elektrivool. Vange oli seal igast rahvu-
sest. Meilt võeti ära riided ja jalatsid ning
aselele anti nürused hilbud. Nüüd tuli ka
unustada oma nimi, kuna nime aselele anti
number, mida pidi kandma vasakul käisel.
Minu number oli 79587. Toit oli võimatult
halb.

Laagris oli ka krematoorium, mis töötas

ööd ja päevad nelja ahjuga. Haiged, kes ei
jõudnud enam töötada, põletati ahjus. Kre-
matooriumi juures oli ka gaasikamber, kus
enne põletamist surmati. Tuli ka juhuseid
ette, kus pandi isegi elusaid inimesi ahju.
Nägin juhust, kus tööst nõrkenud venelast
peksti ketiga poolsurnuks, lasti koeral ta
lõhki kiskuda ja, kui verine tomp veel lii-
gutas, valati veega üle ja jäeti hoovi lume
peale, kust ta hommikul ahju viidi.

25. aprillil, kui Punaarmee oli meist um-
bes 6 km eemal, viidi meid Stutthofist ära.
Meid laaditi vanadesse mädanenud praa-
midesse, mida buksiirid vedasid, ja sõit
teadmatusse algas.

2. mai õhtul sõitsid meie truud valvurid
buksiiridega ära ja jätsid meid keset merd.
Kangutasime praami laelt laudu ja sõudsi-
me hommikuks kaldale. Et meil puudusid
paadid, olime sunnitud läbi vee maale mi-
nema, Seal vangistasid meid jällegi saksla-
sed ning viisid meid edasi Neustadti linna.
Mõned, kui taheti meid jälle laevale viia
ja edasi toimetada, sõitsid sadamasse ing-
lise tankid. Nüüd olid osad vahetatud.
Meie valvurid vangistati ja meie olime va-
bad. Rõõm oli kirjeldamatult suur. Tuhan-
detele inimestele avanes võimalus pöördu-
da jälle koju ning asuda rahulikule ülesehi-
tustööle. Saabunud tagasi Eestisse tahan
kõik oma jõu rakendada kallil kodumaa
ülsehitamiseks.

Õlme Mäitse.